SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)
Štev. (No.) 47

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
21. novembra 1985

Zahrbtni poizkusi

V prejšnji številki našega lista smo objavili pismo, ki ga je nekdo od somišljenikov Slovenske izseljenske matice pisal njenemu predsedniku. Pismo je zelo zgovorno in nam nedvoumno priča o pravih namenih Matice, ki jih ima s slovenskimi izseljenci po svetu.

Demokratični begunci in izseljenci smo bili vedno prepričani, da je Izseljenska matica le podaljšana roka režima v domovini, ki se ne zanima za delovanje ali pomoč izseljencem ali za vzdrževanje kulturnih stikov na narodni ravni, ampak da ni drugega kot tisti organ partije ali režima, ki naj skuša zajeti čim več izseljencev pod svoj plašč in nadzor partije, ki doma obvladuje vse življenje, v tujini pa ji demokratični in svobodni izseljenci kvarijo popolno oblast.

Če beremo matično glasilo Rodno grudo, hitro ugotovimo to dejstvo. Pred kratkim je dejal njen predsednik nekje v Evropi, da je tam samo pet društev, ki še niso zavzeta za ureditev nove Jugoslavije — torej je to njen namen! Trosi vrsto štipendij za sinove izseljencev, ki bi želeli študirati v Sloveniji — seveda bi bili s tem kompromitirani; pošilja zbore in ansamble, a pazi, da nastopajo samo pod zastavo z rdečo zvezdo; tisti Slovenci, ki idejno in politično niso za komunizem, za Matico sploh ne obstajajo; itd.,

To pismo, ki smo ga preje objavili, nam kaže popolnoma jasno, kakšne so poti in cilji, ki jih ima Matica v Kanadi.

Prvi namen je ustanovitev meddruštvenega odbora, ki naj bi spravil pod svoje okrilje vsa društva in življenje v Kanadi. Ker bi to — in tudi je — neprijetno odjeknilo in ne bi želo veliko uspeha, so ga javno propagirali le kot odbor, ki naj bi izpeljal humanitarno akcijo za nakup aparata za Ljubljansko bolnišnico, proti čemur seveda ne bi mogel biti nihče. A v pismu povedo, da je akcija le sredstvo, da uspe meddruštveni odbor, ki je resnični cilj te akcije.

In pritisk na duhovnike: jasno je, da imajo ti izseljenski duhovniki precej vpliva na Slovence; zato jih je treba pridobiti: in res, kot smo slišali, so že izrazili željo za pogovor z nekim slovenskim duhovnikom tam v Kanadi (zaenkrat do tega še ni prišlo in po objavi pisma dvomimo, da sploh pride).

Tudi imajo velik interes, da bi dobili denar in podporo od raznih katoliških, političnih in tudi nevtralnih društev, zadrug in organizacij! Prvi korak je tu, pridejo z njimi v stik in povezavo, zabijejo zagozdo v odbore; pa seveda denar tudi ne škodi! Mislimo, da bodo sedaj vsa ta in druga društva prej dvakrat pomislila, preden bodo izdala kak dolar za take nejasne in zakrite namene.

Ne smemo misliti, da je ta akcija omejena le na Kanado. Isto se dogaja v Evropi, sedaj poskušajo tudi v Avstraliji; kulturna izmenjava preko Izseljenske matice, zbiranje denarja za razne medicinske aparate, itd. V Evropi nadzorovanje zdomcev, pritisk preko šol, pritisk na vračajoče — saj smo brali, kaj se je dogajalo na Švedskem.

Mi smo vedno bili za stike in sodelovanje z domovino; a z domovino, ne z režimom, partijo in njenimi podaljšanimi rokami, s konzulati in poslanstvi. Vedno smo bili pripravljeni pozdraviti med nami Slovence iz domovine, kakor tudi Slovence iz zamejstva in zdomstva, da se kulturno spoznamo, povežemo in obogatimo. Nočemo pa, da bi nas tako na tajinstvene in zahrbtne načine zavajala ustanova, ki izdaja svoje specifično poslanstvo in skrbi le za širjenje in nadzorstvo partije po svobodnem svetu; nočemo, da bi nam segala v žepe, obenem pa nas ovijala okoli prsta, se nam za hrbtom smejala; istočasno pa grozila vsem tistim, ki so spregledali njeno igro, da bo „z njimi še obračunala". Saj vemo, kakšno je obračunavanje partije z nasprotniki: Kočevski Rog, Goli otok, bombe in umori dovolj zgovorno pričajo!

A mi živimo v svobodi in to tudi ljubimo! Moti se Matica, če misli, da kar ona reče, to se zgodi; kakor doma! A tu imamo možnost take kupčije in zvijače odkriti in tudi javno razgaliti, da nihče ne bo nasedel njihovim vabam.

TDml

Washingtonske vesti

Ameriška prestolnica je te dni zajela dve pomembni prireditvi: **tretji svetovni kongres** za študij Vzhodne Evrope in Sovjetske zveze; in praznovanje **90-letnice senatorja Franka Lauscheta.**

Svetovni kongres je za nas pomemben zaradi nastopov slovenskih znanstvenikov. Posebna sekcija je bila posvečena slovenskim etničnim manjšinam na Koroškem in na Primorskem. Sestanek je vodil prof. James Davis z univerze v Pennsylvaniji, poročevalci so bili pa dr. Andreas Moritsch z dunajske univerze, ki je predaval o Koroški v času med obema vojnama; dr. E. Froess-Ehrfeld, pravtako z Dunaja, o vlogi Združenih držav ob koroškem plebiscitu; ter dr. Aleš Lokar iz Trsta, ki je prikazal vlogo slovenskih denarnih zavodov na Tržaškem in Goriškem. Vlogo komentatorja je imel prof. Thomas M. Barker iz univerze v Albany, New York. Več kot 50 strokovnjakov iz Severne Amerike in Evrope je z zanimanjem sledilo izvajanjem. Nič ni motilo udeležence, da komentator Peter Vodopivec iz Ljubljane ni smel nastopiti. Jugoslovanske oblasti so tik pred začetkom kongresa prepovedale sodelovanje svoje delegacije.

Za Slovence je bilo najbolj pomembno poročanje grofa Nikolaja Tolstoja, ki so ga hrvaški strokovnjaki naprosili, naj bi poročal o svojih raziskavah o prisilnem vračanju Hrvatov. Po kratkem uvodu, da Hrvatje niso v Pliberku prešli v angleške roke, ter da zato pri njih ni mogoče trditi o vračanju, je z natančnimi podatki iz vojaških arhivov in pričevanj očividcev prikazal konflikt med vojaškimi navodili, ki niso predvidevala nasilnega vračanja, in političnim posegom svetovalca Mc Millana, ki je, kot kaže, izročitev nasvetoval in jo imel za nujno, kajti z njo so si Angleži odkupili umik partizanske vojske s Koroške. Knjiga z dokumentarnim gradivom o vetrinjskem vračanju je pripravljena za tisk. Mnogi med nami bodo nestrpno čakali nanjo.

— — —

V soboto 2. novembra so 20-letnico washingtonske podružnice Slovenske ženske zveze povezali s praznovanjem 90-letnice senatorja Franka Lauscheta.

Udeleženci svetovnega kongresa smo se z veseljem pridružili washingtonskim Slovencem. Po skrbno pripravljeni večerji je prof. Ciril Žebot predstavil slavljenca, podal pregled njegovih političnih uspehov in zaslužnosti za Slovence doma in po svetu.

Senator Lausche nas je presenetil: z jasnim in močnim glasom političnega govornika je orisal svoj slovenski rod in svojo življenjsko pot. Čestitkam so se pridružili rojaki s Koroške in Trsta, Mendoze in New Yorka, Clevlanda in New Orleansa, in še ducata drugih krajev, ne da bi pozabili washingtonske domačine. Proslavo je vodila Ivanka Antolin, hči pokojnega Viktorja Antolina.

Navzoči so med drugimi bili naslednji udeleženci kongresa:

Dr. Froess-Ehrfeld (Dunaj), dr. Moritsch z gospo (Koroška), dr. Andrej Bajuk z gospo (Mendoza), dr. Aleš Lokar (Trst); iz Clevelanda dr. Mate Roessman z gospo in dr. Uroš Roessman; z New Yorka dr. Peter Remec z gospo in dr. Leopold Klauž z gospo; dr. Bogdan Novak (Toledo), dr. Jože Velikonja (Seattle), dr. Carole Rogel (Columbus, Ohio), dr. Tom M. S. Priestly (Edmonton, Canada); iz Washingtona dr. Anton Peterlin z gospo, g. Miro Pregelj, g. Erik Kovačič in dr. Ciril Žebot.

J. V.

Med nas je usekalo...

Ob 40-letnici našega begunstva

VOLILNA GESLA TITOVE LJUDSKE FRONTE

„Narod bi moral z orožjem v roki nastopiti proti taki ustavotvorni skupščini, ki bi ogrožala te pridobitve" (Zmago OF — Moša Pijade v zakonodajnem odboru, Politika 15. avg.).

„Volitve morajo samo potrditi te pridobitve, ki smo si jih priborili" (Moma Marković v Maldenovcu, Politika 10. 9.).

„Pravico morajo deliti ljudje, ki znajo hraniti pridobitve narodno-osvobodilne borbe" (M. Minić v zakonodajnem odboru, Politika 26. avgusta).

„Naša vojska stoji čvrsto za Ljudsko fronto!" (Major Branković na shodu v Požarevcu, Politika 5. septembra).

„Tovariši! OZNA je sijajna stvar, tudi milica ni slaba!" (Djilas v centralnem odboru USAOJ-a, Politika 7. 9.).

S takimi in sličnimi gesli je šla Titova komunistična Ljudska fronta v volilno borbo ob podpori vse vojske, OZNAe in milice. In s takimi metodami je tudi „zmagala", ter so jugoslovanski narodi 11. novembra lahko „svobodno" odobravali vse te nasilniške postopke sedanje diktature v Jugoslaviji.

Zed. Slovenija, 20. nov. 1945

Glava taboriščne leposlovne revije Svet in dom (Iz tehničnih razlogov je žal nismo mogli objaviti v prejšnji številki.)

Nora Beloff (2)

Titova pokvarjena dediščina

TITO'S FLAWED LEGACY

KAKO SO PREVARALI CHURCHILLA

Vse od začetka 1943 je celotna vojaška in politična pomoč bila odvzeta Draži Mihajloviću in Londonski vladi in dana izključno novemu redu. Ker so zavezniki postajali vse bolj sigurni zmage in je njihova vojaška produkcija dosegla že lep volumen, je bila recimo vojaška pomoč nadvse izdatna. Partizani so dobivali ne samo lahko orožje nego tudi tanke in letala. Od začetka 1944 je pomoč samo v orožju že dosegla 6 tisoč ton na mesec. Povsem vzporedno pa je tudi rasla odločnost Tita in njegovih kljub drugačnim besedam in izjavam, da se prepreči zavezniška intervencija v jugoslovanskih notranjih zadevah. V to je pa spadala tudi odklonitev vsake vojaške intervencije zaveznikov, ki bi posegala na jugoslovansko ozemlje. Po današnjih dokumentih je tudi znano, da je v pogajanjih z Nemci Tito odločno povedal, da se bo boril proti zaveznikom, če bi se izkrcali v Jugoslaviji. Beloff trdi (str. 85), da je februarja 1945 Tito odločno odklonil pomoč maršala Alexandra, ki mu je bila ponujena, da bi se hitreje spravilo Nemce iz Balkana. Kardelj je v tej zadevi potrdil, da je ta odklon pomoči rešil njihovo revolucijo. Po knjigi so bili glavni razlogi presedlanja angleške vlade od Londonske vlade k Titu sledeči:

1. Jugoslovanska londonska vlada je bila Angležem neprijetna. Prerekanja v vladi zaradi hrvaško-srbskega spora, zaradi povsem banalnih prerivanj za dobro plačana mesta, nesrečni mladi kralj, netalentiran in nagnjen k razsipnemu življenju in njegova poroka med vojno; vse to je napravilo silno slab vtis. Angleži so videli v Titu in njegovih več resnosti in predvsem več realnosti, še posebej, ko so Tito in njegovi dajali izjave, da jim gre v prvi vrsti za borbo proti Nemcem. Londonski vladi tudi ni mnogo pomagal puč in temu sledeč hitri konec države ob nemškem napadu. Zaveznikom in še posebej Angliji v tistem res težkem času pri vojaškem naporu jugoslovanska etapa ni prav nič pomagala. Nasprotno, Grčija bi se brez puča in konca Jugoslavije mogla držati nekaj tednov več, ker je bil nemški napad preko Bolgarije vojaško silno kompliciran in zamuden. Kako malo spoštovanja je uživala jugoslovanska vlada v Londonu se vidi po tem, da ji Angleži celo vojno niso pustili direktne radijske komunikacije z domovino. Vse je moralo iti preko Angležev.

2. SOE (Special Operation Executive) služba v Kairu, ki je bila odgovorna za informacije iz zasedene Jugoslavije, je bila vodena po James Klugmanu, staremu članu komunistične partije Anglije. Ta služba, kasneje vodena iz Barija, je tudi vodila pošiljanje vojaške in druge pomoči Jugoslaviji. Angleška vlada je bila skoro izključno vezana na ta vir informacij in sugestij.

3. SOE bi mogla komaj tako prepričevalno uspeti v zagovoru izključne povezave in pomoči partizanom, če ne bi bilo kapitana Williama Deakina in generala Fiztroy Macleana. Oba sta bila osebna prijatelja Churchilla in ta jih je poslal v vojaški misiji k partizanom. Oba ne-komunista sta povsem padla pod vpliv Tita in njegovih. Njuna poročila angleški vladi sta hvalila partizane in Tita. Oba sta videla veliko trpljenje partizanov, junaške borbe pri izmikanju Nemcem in verjela sta poročilom borbe proti okupatorju. Morala sta biti zelo naivna, ker je recimo Deakin v prvih treh mesecih napisal ogromno o žrtvah partizanov pri izmikanju Nemcem, dočim za borbe proti Nemcem je vzel za zlato, kar so mu povedali partizani, sam, tako pravi, ni bil nikdar prisoten. Kako neobjektiven je Deakin se vidi, recimo, po njegovi knjigi o moderni Jugoslaviji, kjer poroča med drugim o škofu Rožmanu, da je z italijanskim vojaštvom dal razgnati demonstracije žensk izpred škofije. Očividna po režimu samemu priznana laž. Na tozadevno opozorilo Deakin našemu rojaku niti ne odgovarja. Prvi agenti SOE na partizanskem ozemlju so bili Kanadčani hrvaškega porekla, člani kanadske KP! Deakin je npr. tudi pisal, da Tito najraje bere angleški Economist, znano pa je, da razen nekaj besed Tito ni znal angleško, ne glede na njegovo nizko raven poznavanja gospodarskih problemov. H gornjim poročevalcem, ki so tudi javljali, da Tito ne misli izvesti revolucije, lahko prištejemo še Churchillovega sina, ki oslabljen po stalnem popivanju tudi ni poročal drugega kot mu je sugeriral njegov šef Maclean. Prevaran je bil celo znani general Donovan od OSS ameriške tajne službe, ki je poročal, da med partizani ni zaslediti komunizma. To je poročal septembra l. 1943, ko je vsaka četa že imela političnega komisarja, simbole komunizma na kapah, zastavah, proletarske brigade itd. Na tako poročilo svojega generala ni bilo Rooseveltu težko slediti Churchillu!

4. Spretnost Tita in njegovih, ki so znali prepričati Churchilla in njegove poročevalce o junaški borbi proti okupatorjem in pri tem zakriti pravi namen revolucije. Draža Mihajlović je bil v težkem položaju kot zaščitnik preganjanih Srbov; komaj je mogel predstavljati močno osebnost bodoče Jugoslavije. Pomagalo tudi ni dejstvo, da je Mihajlović odklonil brezsmiselno izpostavljanje ljudstva nemškim represalijam, še manj je pomagalo, ko je Mihajlović, odkrit značaj in slab diplomat, to javno v govoru tudi povedal.

TITOV PRELOM IN POMIRJENJE Z MOSKVO

Nora Beloff pravilno poda dva glavna razloga: Stalinu ni bila všeč vedno močnejša vloga Tita, v mednarodni areni. Tito je imel ambicije igrati odločilno vlogo na Balkanu. Titu in njegovim pa ni bilo všeč delo Sovjetov v SFRJ. Njihovi ljudje so se krepko infiltrirali v vojsko, ekonomijo in obveščevalno službo. Sovjeti bi, če bi šlo tako naprej, dejansko imeli v rokah vse važne položaje v novi državi. V zadevi je imel Tito dober nos, ko je odklonil povabilo za obisk Moskve l. 1948. V Moskvo sta odpotovala Djilas in Kardelj, ki pa nista mogla več ustaviti Stalina, ki je nameraval Tita odstraniti. Pred odhodom iz Moskve je Kardelja poklical Molotov in mu dal podpisati pogodbo, ki je vezala SFRJ, da v mednarodnih zadevah vedno predčasno konzultira Moskvo. Kardelj se je kasneje zagovarjal, da je bil tako ustrašen, da je podpisal. Nedvomno je Stalinova trma kriva za ta prelom. Za Jugoslovane se ni s prelomom veliko spremenilo, stalinizem predvsem kolektivizacija kmetij je trajala neusmiljeno vse do l. 1952. Tudi danes po 37 letih po prelomu z Moskvo se režim v svoji trdoti in radikalizmu doma ni veliko spremenil. Politično vsekakor ne. Vsota, ki so jo Amerikanci v eni ali drugi obliki vložili v to novo Jugoslavijo je samo 1950 znašalo 2.000 milijonov dolarjev, danes vrednih 20.000 milijonov dol., kar znaša celotni zunanji dolg SFRJ. Amerikanci niso za vso to veliko pomoč pričakovali drugega kot to,

(Nad. na 2. str.)

Dr. Tine Debeljak (235)

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

MEDDOBJE XXI — 1985 1/2

Ta dvojna številka 21. letnika revije SKA, Meddobja, je v nekem pogledu posvečena **papežu Janezu Pavlu II.**, kajti na prvem mestu je priobčena literarna študija Tineta Debeljaka o poljskem pesniku in dramatiku Karlu Wojtyli, t. j. sedanjemu papežu, ki ga poznamo po njegovih pastoralnih potovanjih po celem svetu, ne poznamo ga pa kot leposlovnega ustvarjalca, pesnika in dramatika, ki se je kot tak uveljavil v poljskem jeziku in poljski književnosti.

V Ljubljani je lani v priredbi dr. Andreja Novaka, bivšega dolgoletnega poročevalca Dela v Rimu, izšla monografija o papežu kot vladarju, ne označuje pa posebej njegovega tovrstnega leposlovnega udejstvovanja. Tudi v poljski literarni zgodovini ni pisec članka v Meddobju zasledil posebne literarne zgodovinske študije o tem njegovem delu. Zato se je Tine Debeljak omejil samo na poskus predstavitve informativnega članka o tovrstnem papeževem delu, ki ga osvetljuje z izborom svojih prevodov nekaterih pesmi iz Wojtylove lirike in celotnim prvim delom njegovega dramatskega triptiha Pred zlatarno. V ta izbor je vključen tudi že lani v Meddobju priobčen prevod preroške vizije Slowackega Ode na prvega slovanskega papeža (iz leta 1848). To študijo in izbor poslovenjenih del poklanjajo založba SKA ob svoji 30-letnici, uredništvo Meddobja ter prevajalec papežu kot izraz naše slovenske sinovske ljubezni in vdanosti.

Kot uvod v pesmi je na kratko podana Wojtylova življenjska pot od rojstva do papeškega prestola (1920-1978), nato sledi kratka oznaka pesnika od njegovih prvih rokopisnih pesniških zbirk kot študenta polonistike, do zadnje pesmi o svetem Stanislavu, ki je bila natisnjena, ko je bil pesnik že papež. Ker prevajalec ne poda razvoja njegove pesniške rasti, se omejuje samo na literarne označbe tistih pesmi, ki jih podaja v izboru, tako: njegovo najstarejšo pesem o Materi iz leta 1939, preko himne Magnificat, do neke vrste socialnega cikla Simon iz Cirene, do ode o mučeniškem zavetniku Poljske sv. Stanislavu, katerega morilca — kralja Boleslava poznamo iz Aškerčeve balade Mutec Osojski. Prav tako literarna strnjena označba nam je nato podana o njegovih petih dramatskih delih, med katerimi je najbolj znan dramatski triptih Pred zlatarno, ki ga avtor v podnaslovu imenuje tudi „Meditacijo o zakramentu svetega zakona". Da bolje razumemo Wojtylovo dramatsko umetnost, nam je podana tudi teorija rapsodičnega-pesniškega gledališča, pri katerem je sodeloval Wojtyla kot igralec, recitator in kritik, tudi še kot nadškof in kardinal. Priobčen je celoten prvi del triptiha Pred zlatarno, ki jasno pokaže njegovo pesniško, simbolistično in mistično gledanje na teater. Poudarjena je tudi njegova zadnja drama Brat našega Gospoda, ki je bila letos vprizorjena z vsem sijajem v Slowackega gledališču v Krakovu. Je to drama o slikarju Chmielovskem, ki je umetnost zamenjal za dobrodelnost, vstopil v samostan in osnoval red Albertincev (red za prenočevanje, ogrevanje in skrbi za reveže). Papež Pavel VI. ga je prišteJ med blažene, Janez Pavel II., pa ga je ob svojem drugem obisku Poljske v Čenstohovskem svetišču povzdignil v svetnika.

Drugi pomemben članek v reviji je prvi del objavljenja avtobiografije pokojnega arheologa in umetnostnega zgodovinarja letos umrlega člana SKA dr. Rajka Ložarja. V to avtobiografijo je zajeto stoletno življenje ljubljanskega muzeja in ves moderni razvoj umetnostne zgodovine in arheologije na ljubljanski univerzi. Ko bosta objavljena še druga dva dela Ložarjeve zelo pomembne življenjske poti, bomo šele spoznali, s kakšnim strokovnim znanjem je razpolagal, ta slovenski izseljeni inteligent, ki ga pa Amerika ni znala vredno uporabiti.

Filozof dr. Brumen prispeva dve znanstveni razpravi, katerih prva Kultura in narodnost posega v srež sedanje aktualne problematike med našimi izseljenci, čisti pojme in podaja rešitve. Vsekakor zelo pomemben članek. V drugem članku pa nadaljuje s tretjim delom Filozofskih premišljanj in tokrat o razmerju med filozofijo in tehnologijo.

Andrej Rot premišljuje razgovor z urednikom ljubljanske revije 2000, Lojzetom Peterletom, kjer ta omenja, da smo slovenski katoličani še premalo zahtevni do samih sebe in da večkrat ne vemo, kaj bi mi s svojo vero počeli, kot da bi se Boga bali.

V leposlovnem delu začenja pesmi Dolores Terseglav s ciklusom pesmi Križev pot, ki je globoko religiozen in pesniško močan. V ta oddelek je uvrščen tudi Tine Debeljak s šopkom 15 prepesnjenih pesmi enega največjih predvojnih čeških pesnikov Josefa Hora, ki je leta 1939 obiskal Ljubljano, ter s člankom o njem. Hora je umrl že takoj ob začetku druge svetovne vojne in je prevajalec v njegov spomin takoj začel pripravljati prevode njegovih pesmi, in ki jih sedaj tu podaja.

V pripovedništvu je zastopan Lev Detela z močnim opisom zamrznjega mlina v Sudetih v črtici Mraz, ki bi lahko služil za dober temelj kakršnekoli zgodbe, rastoče iz tega baladnega vzdušja. Prvič vstopa v Meddobje Tine Kovačič s črtico Spoznanje, to je božično vzdušje in primerjanje, kako to vpliva na slovensko dekle in tujerodko.

Pesmi zaključi Vladimir Kos z močno pesniško besedo Klasična drzna trilogija na pragu poletja.

V oddelku Kritike piše Vladimir Kos svoje pripombe k Bükvičevemu romanu O vojni in revoluciji, ki ga postavlja v slog svetovnoznanih romanopiscev. Tone Brulc ocenjuje Kremžarjeve Obrise družbene preosnove, ter Janka Jančarja igre Blodniki, v Melbournu igrane, v kateri vstavlja prenekatero umestno pripombo ob pojmovanju domovine do nas izseljencev. France Papež podaja oceno Celovškega Zvona II/4-5.

Revijo zaključi prispevek Vinka Rodeta z izvirno pesmijo v španščini El mundo de las sombras.

Na zadnji strani revije je razpisan Novi nagradni natečaj Slovenske kulturne akcije, ki ga je omogočil s svojim darom mecen dr. Peter Urbanc, namreč natečaj za esej ali razpravo pod naslovom Bodočnost slovenstva. Razpis vsebuje 3 nagrade od 500 do 200 dolarjev in ga je treba poslati do 30. junija 1986.

Kot umetniška priloga je priloženih 8 slik za ilustracijo, vzete iz zadnje razstave akad. slik. Bare Remec in 8 tušev slikarja Ivana Bukovca.

Tone Mizerit

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

„Ne naraščajo vode, dežela je, ki se pogreza." Domislica ni prijetno padla v krogu vlade, kjer je bila baje izrečena. Preveč tragičen je položaj, ki ga prestaja država zaradi novih hudih poplav, ki prizadevajo zlasti veliko provinco Buenos Aires, in tudi nekatere dele predmestja argentinske prestolnice. Sile narave so znova presegle moč ljudi, zlasti še, ker je ta moč skozi stoletje bila neurejena, in še bolj nedelavna. Danes plačujemo posledice.

POZNALO SE BO

Vlada je izredno zaskrbljena. Posledice te poplave se bodo še dolgo poznale. Upoštevati moramo namreč, da je pod vodo več kot polovica province. Nad 6 milijonov hektarjev je nenadoma zalila voda. Doslej računajo, da je škoda narasla že v višino 1.500 milijonov avstralov, kar je več kot enako število dolarjev. Posledice se bodo poznale kaj hitro v cenah poljskih pridelkov, zlasti v mesu, zelenjavi in žitih; poznalo se bo v manjši davčni nabirki, zlasti pa v bodočih nižjih izvozih žit, kar bo hudo vplivalo na trgovsko bilanco in na možnosti odplačevanja zunanjega dolga.

Notranje je bolj dojemljiva človeška tragedija. Okoli petdeset tisoč ljudi se suče število tistih, ki so morali zapustiti svoje domove. To se je dogajalo v veliki meri v okolici Buenos Airesa, pa tudi v bližnjem Lujanu, kjer je voda vdrla v samo baziliko in je trg pred cerkvijo spremenila v pravo reko. Grozne posledice pa je pustila povodenj tudi v notranjosti province, kjer je mesto Epecuén voda domala pokrila, in pregnani prebivalci ne vedo, kdaj in kako se bodo mogli vrniti ter če bo na vrnitev sploh mogoče misliti.

Dobrodelne ustanove, zlasti Caritas, ki so že izvajale načrt za preselitev številnih družin, ki so doslej živele na nevarnih krajih v predmestjih, in so bile prizadete v prejšnji povodnji, so se sedaj znašle pred dejstvom, da je treba pomoč usmeriti novim številnim pregnanim družinam. obrodelnost bo znova našla široko polje za svoje delovanje.

NEVIHTA MED PERONISTI

V politiki sicer ni povodenj, a nekaterim peronistom teče voda v grlo. Po volitvah, na katerih so pristaši obnovitvene struje izredno dobro nastopili, se je predvolilno prerekanje preselilo v osrčje državnega kongresa. Gre namreč za to, ali naj peronisti sploh ostanejo skupaj v enem samem parlamentarnem bloku, ali se razbijejo, kot se je to pokazalo že pred volitvami, pa bi se sedaj lahko ponovilo v še večji meri. Tekma gre tako za vodstvo justicialističnega bloka, kot za vodstvo ali udeležbo v posameznih parlamentarnih komisijah.

Še hujši spopad pa se napoveduje v notranjosti stranke. Sicer je prvi podpredsednik stranke senator Saadi že odstopil po hudem volivnem porazu. A mesto glavnega tajnika je v rokah človeka, ki se ne vda niti po porazu (Herminio Iglesias), in res že napoveduje boj. Dejansko je njegova skupina še vedno uradno na vodstvu stranke. Sedaj napovedujejo intervencijo še v nekatere druge province, da bi tako lahko prišli v vsedržavno strankino konvencijo z večino delegatov na svoji strani. Obnoviteljska skupina pa skuša čim prej sklicati ta kongres, da bi uredili vodstva v interveniranih provincah (zlasti Buenos Aires), in s to zaslombo potem prevzeli kontrolo nad stranko.

Narodno konvencijo vodi kordobski peronist Bercovich-Rodríguez. On je že dal besedo, da skliče zasedanje za 15. december, ker je to sklicanje v njegovem resoru. Če tega ne izvede, ima Cafierova skupina drugo legalno orožje. Konvencijo bo sklicala s podpisi ene tretjine veljavnih delegatov. Prej ali slej si bodo morali eni in drugi pogledati v oči in odločiti kaj bodo s stranko naredili. Vsak drug poizkus vodi nujno v dokončen razkol, možnost, ki številni opazovalci vedno bolj resno upoštevajo.

JAZ TE POZDRAVLJAM

Pretekli teden je v San Miguelu zasedala škofovska konferenca. Poleg številnih snovi, ki zadevajo notranje življenje Cerkve in zlasti delovanja za bolj uspešno evangelizacijo, so škofje prerešetali tudi nekatere probleme države in razmerje med Cerkvijo in vlado. Bombni atentati v cerkvah in bombni napad na škofijo v Avellanedi so bili v ospredju debate. „Bolj nas skrbijo bombe socialne krize in splošne nemorale," je zatrdil msgr. Bufano iz San Justa, in vlada je začutila ost.

Tako je predsednik Alfonsín povabil na kosilo (razgovor) vodstvo konference (kardinala Primatesta in škofa Rubiolo in Iriarte) ter skušal vpeljati bolj tekoč dialog s Cerkvijo. Povabilo je presenetilo škofe, a ne politične opazovalce, ki so takoj po volitvah kazali na potrebo, da se vlada vsaj nekoliko bolj nasloni na Cerkev. Ta zaslomba bo seveda imela svojo ceno. Katero?

Cerkev skrbi vzgojno področje, tako zamaskiran prodor marksizma v univerzah, ter šikaniranje privatnih šol in pomanjkanje discipline. Skrbi jo zakon o razporoki. Oboje je bilo predmet razgovora med znanim kosilom. Pa še nekaj so škofje predložili predsedniku. Napoveduje se premiera Godardovega filma „Jaz te pozdravljam, Marija", ki je že drugje po svetu povzročil polemiko in zgražanje v krščanskih krogih, zaradi nesramnega in perverznega prikazovanja Marijine osebe. Tu so škofje rekli: „dovolj", in postavili mejo. V primeru, če bi do vrtenja filma prišlo, so zagrozili z „ukrepi".

Kot smo mogli ugotoviti, kar je sicer v javnosti malo znano, tega filma sploh še ni v Argentini. In kakor se zatrjuje v krogih v bližini notranjega ministrstva, ga tudi v bodoče ne bo. Vsaj v tej zadevi je to pot zmagala Cerkev.

TITOVA DEDIŠČINA

(Nad. s 1. str.)

da ostane ta prelom z Moskvo stalen. Da ostane pri pri tem dežela in ljudstvo še vedno v komunističnem objemu jih vse do danes ni preveč motilo. Po Stalinovi smrti so se Sovjeti zavedli, da so se zaleteli in so začeli priprave za ponovno zbližanje. Formalno je SFRJ ostala izven sovjetskega bloka, v resnici pa ostane tako kot je Tito povedal l. 1956 v Moskvi: „Počutim se doma v Sovjetski zvezi, mi smo del iste družine, družine socializma."

(Bo še)

Vlado Bevc (3)

Avstrijski poslanik informira ZDA o Koroških Slovencih

Slovenci, posebno pa še oni na Koroškem, si res lahko vzamejo za zgled premetenost avstrijske vlade in njene stoletja stare diplomacije, verzirane v intrigah vsake vrste in često uspešne pri reševanju za zeleno mizo tega, kar je bilo izgubljeno na bojnem polju. Medtem, ko so koroški Slovenci iskali pomoči in zaslombe v Ljubljani pri raznih Bebelerjih, ali celo Ribičičih, ki jih je Tito potem, ko se je pogodil z Avstrijci, z migljajem malega prsta pripravil k molčanju, so si Avstrijci zagotovili simpatije in podporo najvplivnejše zahodne velesile. Tito je namreč 7. oktobra, 1978, v Skopju izjavil, da morajo biti manjšinske zadeve podrejene zvezni zunanji politiki, katera daje prednost sodelovanju z Italijo in Avstrijo na zahodu in Rusijo na vzhodu. Od tistega dne naprej ni bilo več nikakih diplomatskih intervencij za Korošce s strani Jugoslavije.

Velika napaka, v kateri je vztrajalo slovensko vodstvo na Koroškem, je bila v tem, da je popolnoma ignoriralo zahodne velesile tako, da je ameriški poslanik v Avstriji Philip Kaiser poročal na vprašanje zunanjega ministra Muskieja kaj je s Korošci, da se na njegovem poslaništvu nikdo ne spominja, da bi kdaj kakšen slovenski voditelj želel imeti kakšne stike z Amerikanci glede koroškega vprašanja. Poslanik je dobro vedel celo za datume obiskov enega najvidnejših slovenskih voditeljev na jugoslovanskem poslaništvu na Dunaju, kar mu je nedvomno sporočila avstrijska tajna policija, ki je za take usluge vedno na razpolago. Iz poročil ameriškega poslaništva pa tudi iz avstrijskega tiska tistih dni je razvidno, da so bili Avstrijci zelo zaskrbljeni nad škandalom, ki bi nastal, če bi se Slovenci obrnili na štiri velesile. Do tega pa ni prišlo, ker so imeli slovenski voditelji v teh letih neomejeno zaupanje ali pa so bili že preveč odvisni od Jugoslavije in so prepuščali vso iniciativo njenim diplomatom. Posledica tega je bila, da jih je Jugoslavija porabila za drobiž pri svojih političnih kupčijah z Avstrijo glede sezonskih delavcev in zunanje trgovine.

Ko so po tem udarcu slovenski voditelji še vedno iskali zagotovila od jugoslovanskih diplomatov za nadaljnjo podporo svojemu narodu, si ameriško poslaništvo, ki svoje jugoslovanske kolege dobro pozna, ni moglo kaj, da ne bi v svojem poročilu zunanjemu ministrstvu (15. februarju, 1980) postavili zatrdilo, da bo Jugoslavija „vedno podpirala" interese koroških Slovencev — v narekovajih.

Povzemimo še vprašanje, kaj neki je poslanik Schober povedal pomočniku zunanjega ministra o koroških Slovencih. Kot že reeno je to sedemkrat zapečatena knjiga, o katere vsebini lahko samo ugibamo, vendar so naša ugibanja oprta na indicije, ki jih je ob drugih prilikah poslanik sam podal, ko je dajal uradne izjave ameriškim poslancem in senatorjem v kongresu. Skoraj nedvomno je, da je poslanik v zunanjem ministrstvu predložil novo verzijo avstrijske bele knjige o manjšinah v Avstriji, namreč: „The Legal Status of Ethnic Groups in Austria, a Documentation, Issued by the Federal Chancellery, Vienna, Austria 1977." Naslov prejšnje izdaje pa je bil: "Ethnic Groups in Austria, etc., 1976." Za slednjo vem, da jo je poslaništvo razpošiljalo ameriškim senatorjem, ki so se informirali glede Slovencev. Zunanje ministrstvo je stvari uredilo tako, da če se je kdo zanimal za Slovence na Koroškem, je dobil v odgovor omenjeno brošuro kar od avstrijskega poslaništva. Seveda Slovenci niso imeli prilike istočasno predložiti svojih pogledov na to vprašanje in na avstrijsko postopanje. Povrhu izgleda, da je poslanik predložil ministrstvu še najnovejše vesti o koroškem vprašanju, datirane v marcu 1977, ker mi je 25. aprila 1977, to je dvanajst dni po avdienci s poslanikom v ministrstvu, ta dokument poslal senator Cranston. Vsebina tega dokumenta se glasi:

„Lokalne koroške organizacije treh v parlamentu zastopanih strank so se v začetku marca zedinile glede predpisov o javnih napisih in uradnem jeziku na jezikovno mešanem ozemlju na Koroškem. V skladu s tem bodo v devetih občinah obsegajočih 91 krajev postavljeni dvojezični napisi, slovenski jezik pa bo dovoljen kot uradni jezik v 14 občinah. Vsled tega ni več nobene ovire za uveljavljanje ustreznih odredb glede javnih napisov in uradnega jezika v skladu z zakonom o etničnih skupinah. Odločba o etničnih svetih je bila izdana že 1. februarja, 1977. S temi ukrepi bo v bližnji bodočnosti mogoče v polni meri izvesti odredbe sedmega člena državne pogodbe in tako uspešno rešiti problem etničnih skupin."

Slovenci seveda ne smatrajo, da je zgoraj omenjeno kakršnakoli rešitev ali pa celo napredek. Nasprotno, izid tega sporazuma in zakona o narodnostnih manjšinah je nadaljnja okrnitev ozemlja, na katerem naj bi veljali členi državne pogodbe, ki zagotavljajo pravice Slovencev. Toda nadaljujmo z ugotavljanjem, kaj drugega je poslanik Schober še povedal v ministrstvu. Po zapriseženi izjavi zunanjega ministrstva drugi, neobjavljeni, odstavek zapisnika vsebuje poslanikove pripombe glede slovenskega vprašanja v zvezi z raznimi neuradnimi trditvami v Ameriki. Poslanikove pripombe odražajo stališče avstrijske vlade z ozirom na notranje zadeve v Avstriji in na odnose z Jugoslavijo. Kakšno je to stališče, bi mogli sklepati iz pisma avstrijskega ameriškemu poslancu Millerju iz Kalifornije, ki verjetno ponavlja to, kar je poslanik Schoner povedal Christopherju. Pismo poslancu Millerju vsebuje uradno avstrijsko verzijo o Slovencih v Avstriji. Naj govori pismo samo.

NOVICE IZ SLOVENIJE

MARIBOR — **Metalna** je dobila nalogo projektirati, dobaviti in montirati hidromehanske opreme in cevovodov za namakanje polj ob reki Mina v Alžiru.

BLED — **Vodnik** po Triglavskem narodnem parku je izšel v 8.000 izvodih. Izdajatelja (Prirodoslovno društvo Slovenije in Triglavski narodni park) sta zelo zadovoljna s povpraševanjem, zato bi rada izdala vodič tudi v tujih jezikih, da bi bil razumljiv tudi tujcem.

NOVO MESTO — **Kitajski delavci** so se prišli usposabljat v tovarni Slovenijales in Novoles, da prevzamejo mesta v pekinški tovarni Biiying.

KRŠKO — **Elektrike ni** zadosti zaradi pomanjkanja vode. Suša je kriva, da slovenske hidroelektrarne dajejo le 80 odstotkov načrtovane količine toka, jedrska elektrarna pa je tudi morala znižati proizvodnjo za 10%, ker je Sava znižala pretok za 57 kub. metrov, kar pomeni, da je zadnji mesec nje gladina padla za 30 cm. Sava namreč pomaga pri hlajenju termoelektrarne in je bila čez mero segreta.

TRBOVLJE — **Rudarjev** je vsak dan manj. Zaradi višje beneficirane dobe se rudarji hitreje upokojijo, naraščaja z njim primernimi izkustvi pa ni. Zato iščejo za rudarje še nove prednosti, med katerimi zavzema važno mesto stanovanje.

LJUBLJANA — **Podražitve** v mesecu septembru so dvignile življenjske stroške za 3,7%, v zadnjih dvanajstih mesecih pa 74,5%. Najbolj so poskočile cene predvsem gledaliških vstopnic, čistil, tobaka, mesnih izdelkov, prevoza, kuriv. Za Jugoslavijo znašajo podražitve 4,4% oziroma 72,8%.

CELJE — **Slovenia Bois** se imenuje poslovna skupnost, ki druži sedem tvrdk iz Slovenije, ki bo skrbela za učinkovitost in uspešnost pri trgovanju lesa s Centralnoafriško republiko. Zato so že poslali 5 tovornjakov-vlačilcev Mercedes Benz 26-24 in 8 polprikolic iz Nove Gorice, da zagotovijo prevoz furnirja in desk po kopnem do bližnjih afriških pristanišč. Zaenkrat potuje les po rekah, kar precej zavlačuje prejem pošiljk.

LJUBLJANA — **Ljubljanica** si ne opomore. Kljub vpihovanju zraka in kisika, meritve ne kažejo na kako izboljšanje; še vedno ni napredka. Strokovnjaki so tudi ugotovili, da je tega kriva prenizka gladina reke, saj od Vrhnike do ljubljanskih zapornic teče šest dni, od tam do izliva v Savo pa en dan. Struga Male Ljubljanice na Močilniku pri Vrhniki je suha: zdaj curlja voda iz enega izvirčka, prej so jo polnili pa štirje močni izviri.

IDRIJA — **216 let** je stara zidana gledališka hiša v Idriji. Zgrajena je bila iz ostankov gradbenega materiala za skladišče za žito. Zdaj jo prenavljajo, toda je zaradi pomanjkanja sredstev ne bodo opremili s primernim odrom. Zato bo — če se ne premislijo — hiša služila kot kinodvorana.

LAŠKO — **Pivovarna Laško** je praznovala 160 let tradicije in proizvodnje piva. Pivovarna ima letne proizvodnje okoli dveh milijonov litrov te pijače.

MARIBOR — **42 tovornjakov-vlačilcev** je prodala TAM afriškemu Sudanu, da bo z njimi prepeljevala hrano, ki jo arabske države pošiljajo kot pomoč. Pošiljko morajo oddati do 20. decembra; vrednost pogodbe je okoli 3 milijonov dolarjev.

LJUBLJANA — **Devet hidrogliserjev** (aliskafov) ljubljanskega Kompasa in zadrskega Turista je v letošnji sezoni prepeljalo 55.000 potnikov. Hidrogliserji so sovjetske izdelave; so dobri, izjema so motorji, katere bodo verjetno v prihodnjih letih zamenjali. S sedanjimi dosežejo potovalno hitrost 30-33 vozlov na uro. Pri Kompasu mislijo tudi na katamaran z Norveške, ki bi vsaj dvakrat tedensko prevažal turiste iz italijanskega Lido do jugoslovanske obale.

UMRLI SO OD 9. do 15. oktobra 1985:

LJUBLJANA — Emilija Marin, s. Jakobina, urš.; Minka Erber roj. Povše, 75; Marjeta Drešar roj. Bilban; Štefka Weber roj. Kambič; Ivo Simončič, 73; Marija Škerlj; Ivana Rampich; Matilda Okorn; Ana Božič roj. Mrovlje; Bogomir Žižek, 70; Bogdan Uratarič; Ivan Svetek; Ivan Burnar; Vesna Markovič; Boris Makovec; Tanja Šoštarič-Trtnik; Frančiška Pirman; Zora Novosel roj. Jeseničnik; Danilo Cerkvenik; Jože Pipan; Cecilija Eržen; Metod Hrovat; Alojz Grek; Anton Vrtačnik; Ciril Šoukal; Maks Golob; Poldi Zdešar (Šulcova Poldi z Viča), 83; Mihael Jakob; Ivanka Lešnik roj. Zakovšek.

RAZNI KRAJI — Marija Brezovec, Videm; dr. ec. Ruda Stermecki, Celje (Toronto); Ivo Češčut, Nova Gorica; Franc Orelj, Vrhnika; Alojz Gruden, Šmarje-Sap; Ana Juršič roj. Lukšič, Stopiče; Antonija Šifrer (Gregorčeva mama), 86, Žabnice; Marica Černe, Solkan; Janez Vengust, Žalec; Metod Pogačnik, Dol pri Hrastniku; Jožko Žemva, Bled; Evgen Železen, Murska Sobota; Karel Gombač, Postojna; Dragica Gosar roj. Puterle, Radovljica; Edi Flevnik, Šmarje pri Jelšah; Franc Kermavner, Vn. Gorice; Albina Hlača, Idrija; Jožefa Podriznik, Rečica ob Savinji; inž. Alojz Prebil, Šentjur; Gregor Senegačnik, Vselenje (umrl v Alžiru); Marija Mohar r. Viharnik, Kranj; Anton Ocvirk, Breg; Herman Flerin, 86, Nevlje; Milan Podveržen, Žalec; Franc Krašovec, Laško; Julijana Šušteršič-Ivančič, Škofja Loka; Ivanka Kokalj-Kušar, Dob pri Domžalah; Marija Porenta roj. Kert (Arnežova Mici), 88, Kranj; Jurij Jagodič, Predgrad; Štefan Stojan; Terezija Prijatelj (Martinkova), Vel. Poljane; Emil Lekše, Kurja vas; Marija Mohar roj. Viharnik, Kranj; Ludvik Povž, Domžale; Milan Podvršan, Griže; Baltazar Ževart, 92, Velenje; Marija Samec roj. Kordan, Radeče; Lojze Kolenc, 82, Žiri; Celestina Jelenc roj. Kunaver, Kočevje; Janez Marenk, Dražgoše; Hubert Jenčič, Nova Gorica; Alojz Planinc, Vransko; Ščukova mama, Kobja glava.

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebne novice

Poroka: V soboto, 16. novembra sta poročila v sanhuški stolnici **Magdalena Oblak** in **Boris Žgajnar.** Za priče so bili njuni starši Feliks in Mara Oblak ter Jože in Jožefa Žgajnar. Poročal je France Cukjati. Naše čestitke!

Poroka: Poročila sta se 9. novembra v stolnici v San Justo prof. **Franci Uštar** in **Graciela Castelo.** Za priči sta bila ženinova mati ga. Vera Uštar in nevestin oče Oscar Castelo. Poročil ju je msgr. José Marcón. Čestitamo!

BUENOS AIRES

RAZSTAVA SESTER DOLINAR

V soboto, 2. novembra sta priredili samostojno slikarsko razstavo sestri Andreja in Marjeta Dolinar. Razstavila sta svoje slike v mali dvorani Slovenske hiše. To sicer ni bila njuna prva razstava za slovensko publiko. Bila pa je prva samostojna. Prej sta razstavljali svoja dela ob priliki raznih drugih prireditev.

Dolinarjevi sta eni redkih med Sovenci v Argentini, ki sta dokončali študije na tukajšnjih umetniških akademijah in ki razstavljati tudi v slikarskih razstavah v argentinskem svetu. Še vedno se izpopolnjujeta pri raznih slikarjih, med drugimi tudi pri slovenskemu kiparju Francetu Ahčinu.

V Slovenski hiši sta razstavili vsaka po trinajst del, večinoma tihožitja in krajine. Značilno za to razstavo je bila skoraj enotna paleta v modrih in vijoličnih tonih. Vendar pa je bila razvidna razlika med karakterjem slik ene in druge umetnice. Medtem ko so Marjetine bolj liričnega občutja, Andrejine razodevajo močnejši karakter in poudarek na zavestni konstrukciji.

Razstavo je odprl Mirko Vasle, ki je predstavil obe slikarici, in podal kratek pregled njunega študija in razstav in tudi doseženih nagrad. Njun profesor slikar Luis Villaruel pa je napravil krajši uvod za razumevanje umetniškega likovnega ustvarjanja.

Razstavo je obiskalo veliko število rojakov in argentinskih prijateljev, tako da je bila na otvoriti razstavna dvorana polna. Obiskovalci so si z zanimanjem ogledovali slike in jih komentirali med seboj in z umetnicama.

Čestitamo mladima umetnicama in jima želimo še veliko uspeha in da vztrajata v svojem umetniškem iskanju.

JV

OBČNI ZBOR POČITNIŠKEGA DOMA DR. HANŽELIČA

V soboto, 9. novembra popoldne se je vršil v Slovenski hiši v Buenos Airesu sedmi redni občni zbor Počitniškega doma, ki ga je ustanovil velik slovenski dobrotnik profesor dr. Rudolf Hanželič, po katerem se Počitniški dom tudi imenuje. Rajni dr. Hanželič je s svojimi skromnimi lastnimi sredstvi nakupil zemljišče in stare stavbe v Doloresu, katere je popravil tako, da je mogla priti tja na počitnice slovenska mladina in pa tudi slovenske družine. V času svoje bolezni je ustanovil posebno društvo s pravno osebnostjo, ki je po njegovi prerani smrti (19. marca 1979) nadaljevalo njegovo delo. Lani je odbor tega društva napravil na eni izmed starih stavb večje spremembe in zgradil osem sob. Načrt predvideva zgraditev še novih osem sob.

Občni zbor je začel in vodil predsednik France Rant, ki je podrobneje poročal o delu Počitniškega doma v zadnjem poslovnem letu. Povedal je, da so se izvršila razna popravila, izpopolnile sobe v novi zgradbi, prebelile sobe itd. Že v zimski sezoni je nekaj rojakov obiskalo Počitniški dom. V septembru pa je prišla na počitnice kolonija deklet iz zavoda Maria Auxiliadora, v novembru pa bodo ponovno prišla na počitnice dekleta iz zavoda Ntra. Sra. de Luján iz Adrogué (120 oseb). V decembru (od 27. decembra do 10. januarja) bo naša mladinska kolonija, v januarju pa bo kolonija srednješolk in družin. Predsednik g. Rant je izrazil željo, naj bi se vključilo v društvo Počitniški dom čim več Slovencev kot članov, da dobi tako Počitniški dom močno moralno in tudi finančno zaledje. V ta namen je bila sprejeta nizka letna članarina v znesku 3 avstralov. Tudi je bil sprejet predlog, da se poveča število članov upravnega odbora od sedanjih pet na deset članov, da se tako omogoči uspešnejše delo. — Nato se je predsednik toplo zahvalil vsem dobrotnikom Počitniškega doma, ki so bodisi z denarjem, izdelki in ročnim delom omogočali napredek Počitniškega doma.

Dr. Tone Arko

CONFITEOR (II)

Ustavil sem se pri neki bencinski postaji na robu Ljubljane. Avto sem zapeljal k črpalki, uslužbencu pa naročil, koliko bencina želim.

Izstopil sem iz avta, ker sem hotel nekaj kupiti v prodajalnici na tej postaji. Ko sem bil le nekaj korakov proč, je prišel iz prodajalne neki sicer še kar primerno oblečen moški. Ko je prišel do mene, me je nagovoril v srbohrvaščini. Zopet sem prav malo razumel. Ker nisem vedel, kaj mi govri, je začel ponavljati. Odgovril sem v slovenščini, da ga ne razumem. Začel je vpiti name. Zmajeval sem z glavo in po nekaj trenutkih se je obrnil in odšel.

Uslužbenec črpalke me je vprašal: „Ali res niste razumeli?"

Pojasnil sem mu, da sem Slovenijo zapustil že kot otrok in da sem sedaj prvič v Sloveniji po odhodu. Vprašal sem ga, kaj je tisti moški govoril? Povedal mi je, da je popraševal po nekih informacijah. Ko se je pa razhudil, ker sem rekel, da ga ne razumem, je zabeljl to svoje „govorjenje" z nekulturnimi izrazi vse od matere do Boga. Torej me je zopet nekdo nahrulil, ker ni sem v Sloveniji govoril drugega kot slovenskega jezika.

Pred dobrim mesecem je bil v Ljubljani moj brat in je tam slišal tale vic: Pravijo, da so v Ljubljani skoraj sami svetniki. Kogar vprašaš, kaj dela, ti pove: „Molim".

Pri obisku Postonjske jame sem imel zopet priliko doživeti zapostavljanje slovenščine. Pred pričetkom ogleda jame so se turisti zbirali na obširnem prostoru, kjer so bili razobešeni napisi jezikov, v katerih bodo vodiči govorili. Med jeziki so bili italijanski, francoski, nemški, angleški in pa napis za — Jugoslovane.

. . .

Pridružil sem se skupini, ki je stala pod napisom „Jugoslovani". Ob napovedani uri je prišel vodič in začel govoriti v — „bizantinščini". Po slovensko sem ga vprašal, če bo kdo vodil in razlagal v slovenščini, a me ni razumel. Nek drugi uslužbenec je stal blizu naše skupine in ta je vodiču tolmačil, kaj sem ga bil vprašal. Odgovoril je, da ne bo noben vodič govoril v slovenščini. Torej v rodni domovini mi bo govoril tujec v tujem jeziku!

Razočaran, pridružil sem se skupini, ki je čakal pri napisu „English". K sreči je bil Slovenec vodič, ki je vodil našo angleško skupino. Zbranim je povedal v angleščini pred vsako zanimivostjo v jami predpisano razlago, ko smo pa šli od točke do točke v jami, sva se pogovarjala po slovensko. Mnogo dodatnih zanimivosti sem zvedel.

Proti večeru sem šel v Hotel Postojna, v katerem sem prenočeval. Dobil sem sobo in odložil kovčke, potem pa sem šel v restavracijo na večerjo. Restavracija je v pritličju, jedilni list je bil tiskan v več jezikih, tudi v slovenščini. Natakarici sem seveda v slovenskem jeziku naročil, kaj želim. Napisala je in odšla.

Čakal sem kakih petnajst ali dvajset minut, toda mi niso še nič prinesli. Čas se je vlekel na dvajset, petindvajset minut, pa še nič. Ko je pa preteklo več kot pol ure in sem še čakal, je prišla v restavracijo nova skupina turistov. Sedli so k mizi nedaleč od mene. Začeli so govoriti v nemščini.

Kar tri natakarice so jim hitele streči in v dobrih petih minutah so imeli vse na mizi. Šele tedaj se mi je posvetilo. Zopet sem potegnil kratko, ker sem slovensko govoril. Logika je seveda ta: če govoriš slovensko, ne boš dal bogvekakšno napitnino. Le tujci kaj več dajo. Zato najprej in predvsem njim strežejo in postrežejo.

Vstal sem od mize in šel k recepciji. V angleščini sem jim povedal odkrito, kaj mislim. Šefinja se me je ustrašila in dejala moji natakarici, naj takoj vse uredi. V nekaj minutah je vse prinesla. Ko sem končal večerjo, sem natakarici v angleščini povedal, da ne dam nobene napitnine, ker me je pustila toliko časa čakati, da sem se moral pritoževati. Upam, da si je to zapomnila.

. . .

Kakih sto korakov od carinarnice pa je bilo nekako sprejemanje in pozdrav prišlecem. Uradna predstavnica te skupine je bila mlada ženska, oblečena v narodni noši. Res nisem noben strokovnjak za slovenske narodne noše, toda take, v kakršno je bila oblečena, še nisem videl med slovensko folkloro.

Nekaj časa sem pozdravni govor poslušal, govornik je bil mlajši mož. Pozdrav je bil v raznih evropskih jezikih, ne pa v slovenščini, to kljub temu, da smo bili na ozemlju SR Slovenije. Seveda pa so nas pozdravili v — „bizantinščini". Zopet torej zapostavljanje, zopet tudi uradno, kljub ustavnemu določilu, da je v SR slovenščina uraden jezik.

Ko so z vsemi formalnostmi opravili, sem v slovenščini vprašal tisto mlado žensko, kakšna je njena narodna noša. Toda slovenščine sploh ni razumela. Vprašal sem v angleščini, pa je bil odgovor spet: „Ne znam." Tisti gospod, ki nas je bil pozdravljal, je začel tolmačiti. Povedal je, da je ona — prav tako njena noša — iz Bosne.

No, to na „slovenski"?! meji. Vprašal sem, zakaj ni slovenske narodne noše, ker je tukaj pač ozemlje slovensko? Odgovor je bil spet: „Ne znam". Seveda nekdo dobro „zna", nekdo bolj proti jugu najbrž.

Praznovanje 29. oktobra v Mendozi

Praznik narodnega osvobojenja in dan slovenske zastave smo praznovali v nedeljo, 27. oktobra t. l. v našem Slovenskem domu. Izjemoma smo imeli ta dan slovesno peto sv. mašo ob 11 dopoldne, ki jo je daroval za vse žive in umrle rojake naš dušni pastir Jože Horn in v pridigi razvijal priložnostne misli na ta praznik:

„Da bi ostali trdni in da bi nas viharji ne omajali in ne podrli, si pač pomagamo na različne načine, se spominjamo močnih zgledov ljudi, ki so živeli v preteklosti in nam s svojim življenjem dajali poguma in nam kazali pot. V verskem življenju nam pri tem pomagajo liturgični prazniki, v naravnem pa družinski in narodni prazniki in važne obletnice, ki nas nekako prebudijo iz mrtve vsakdanjosti.

Vsak človek ima po vesti, ki mu je dana od Boga, dolžnost, da ostane zvest narodu, v katerem je prejel naravno in nadnaravno življenje. Narod je vrednota, ki si je nismo pridobili z delom svojih rok, ne z uspehi svojega razuma ali z denarjem kupljenih stvari, nasprotno, je to božji dar, izraz božje volje, zato je zvestoba narodu tudi zvestoba Bogu.

Veseli in hvaležni smo Bogu, da v tem mendoškem okolju obstaja in živi naša slovenska skupnost, ki Boga časti po načinu in v jeziku, ki sta ga vpeljala sveta brata Ciril in Metod in da moremo danes obhajati že tretjo obletnico blagoslovitve Slovenskega doma."

Med mašo je pel naš pevski zbor Vrabčevo peto mašo pod vodstvom lic. Marka Bajuka. Po končanem liturgičnem opravilu je sledila proslava.

Nastopila sta Bajukova Veronika in Ivan z dr. Debeljakovo Deklamacijo o slovenski zastavi in v živahnem nastopu izkazala svojo radost ob našem narodnem simbolu. Vmesni, žalostni del prisilnega skrivanja in onečaščanja naše zastave pa smo poslušali po zvočniku. Sledil je slavnostni govor Staneta Grebenca, v katerem je nanizal zgodovinske dogodke iz borb naših prednikov za našo narodno svobodo od leta 1848 vse do danes. Omenjal je velike shode Slovencev, na katerih je naš narod zahteval združenje vseh Slovencev in svoje pravice, poudaril majniško deklaracijo iz leta 1917, kar je bilo izhodišče velikega narodnega gibanja do dogodkov leta 1918, ko je 29. oktobra bila oklicana v Ljubljani svobodna slovenska država. Omenjal je federacijo jugoslovanskih narodov v SHS, preko nove ustave kraljevine Jugoslavije, v kateri smo bili Slovenci v mnogočem prikrajšani politično in gospodarsko. Druga svetovna vojna nam je prinesla zrušenje države in strašno bol tuje okupacije in komunistične revolucije in končno po slepoti zapadnih zaveznikov komunistično diktaturo, v kateri naš narod še danes ječi. Zato smo mi, ki živimo v svobodni tujini, poklicani, da izkažemo hvaležnost našim prednikom, kar bomo dokazali z našimi žrtvami v borbi za ideale, ki so bili njim sveti.

Sledile so v lepi povezanosti pesmi in deklamacije: Miha Bajda je recitiral Karla Mauserja: Pozdrav razkropljenim Slovencem, nakar je zbor zapel Hribarjevo O, hišica očetova. Inž. Janez Grintal je prebral citat iz Slomškove pridige in dodal besede, ki nam jih je na srce polagal mendoški nadškof C. Rubiolo: „...Skoro bi se mi zdelo greh, če bi vi mladi zavrgli materino besedo in tradicije svojih prednikov..." V lepi povezavi s temi besedami je sledila Foersterjeva: Ljubezen do domovine, nakar je inž. Jože Šmon deklamiral pesem Znamenje. Mehka beseda Simona Gregorčiča je kar izzvala našo lepo pesem Davorina Jenka Lipa. Gregorčičeva otožna deklamacija Domovini, ki jo je občuteno deklamirala Maruška Štirn, je kot v poziv rojakom zapel zbor Premrlovo Himno svobodnih Slovencev. Mirko Kunčič je v verzih lepo opisal, kako tu rojeni mladenič v spominu gleda lepote Slovenije v deklamaciji Vnuk poje, ki jo je deklamiral Leri Jerovšek, zbor pa je dodal Mav-Bajukovo: Ej, zato je v Sloveniji lepo. Vse deklamacije in pesmi so bile v lepi smiselni povezavi, čemur je dala poudarka Anica Hirscheggerjeva. Ves program je zamislil in odlično sestavil prof. Božidar, zborove pesmi pa je vodil lic. Marko Bajuk, ki je privedel zbor do občutenega podajanja posameznih pesmi.

Po končani lepo izvedeni proslavi smo posedli k mizam in dekleta so nam postregla z okusnim kosilom, ki so nam ga pripravile naše kuharice. Končno smo bili presenečeni z veliko torto na čast 70-letniku Ernestu Hirscheggerju, našemu zvestemu članu. Prijetno razpoloženi smo še dolgo posedeli v prijateljskem razgovoru.

R.

GORIŠKA in PRIMORSKA

Župnijska cerkev v Nabrežini, ki je posvečena sv. Roku, je letos praznovala 190-letnico zgraditve. Na god sv. Roka je bil gost misijonar Ivan Bajc s Cola, ki deluje v Slonokoščeni obali. Slavju si se pridružila dve folklorni skupini „Planika“ in „Naš glas“ iz Toronta (Kanada). Gostje iz Kanade so prejeli sliko kraške hiše. V novi dvorani so razstavljali svoje izdelke Bogomila Doljak, Milan Pernarčič, Gruden, Zandomeni, Blason, Floreanič, Barranco-Zuccheri (Grace) in Viktor. Na proslavi je tudi sodeloval mešani zbor iz Doberdoba pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča.

Štirje bratje Bukovšek iz Stuttgarta so koncertirali v Marijinem domu sv. Ivana v Trstu. Priredili so enourni glasbeni koncert slovenskih, nemških in angleških avtorjev, med njimi dva venčka slovenskih narodnih v priredbi.

Sovodenjska občina si prizadeva že štirideset let, da bi uredila toponomastiko na svojem ozemlju, ki bi spomnila javnost, da je občina izključno slovenska. Kljub demokratičnemu duhu italijanske države, te zahteve vznemirjajo razne državne organe, ki zavlačujejo z odobritvijo predloga, ki ga občina zagovarja. Tega perečega problema ni rešil niti Osimski sporazum. Upati je, da se bo vsa ta zadeva rešila z zakonom o globalni zaščiti.

V Galeriji knjižnice Cirila Kosmača v Tolminu so priredili prisrčno slovesnost v počastitev pesnice Ljubke Šorli. Slovesnost je otvoril ženski pevski zbor pod vodstvom Vere Clemente. Marta Silli je imela pozdravni nagovor; sledil je govor bibliografa Goriškega muzeja Marijana Breclja, ki je predstavil pesniki svet Ljubke Šorlijeve. Globoko ganjena se je pesnica zahvalila za nepozabni večer, ki so ji ga priredili. Tolminski rojaki so želeli pesnici ob njeni 75-letnici rojstva še vrsto uspešnih let.

Odbornik prof. Aleš Lokar (SSk) je predložil zahtevo vzhodnokraškega prebivalstva po gradnji mnogofunkcionalnega športnega objekta in predloge za razvoj naravnega zaščitenega gozdnega rezervata. Do sedaj je tržaška občina premalo upoštevala te predloge.

Letos obhajajo na Primorskem desetletnico Osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Na ta način sta obe strani rešili vprašanje meja. Hkrati sta pa potrdili, v znanem členu 8, ponovno obvezo po zaščiti manjšin. Slovenci v Italiji pričakujejo v najkrajšem času dokončno izglasovanje zaščitnega zakona. Slovenska skupnost stalno opozarja na slovenske pravice. Slovenska stranka želi avtonomno prispevati k dosegi pravic, za katere se bori. Poleg plodovitega notranjega dela na italijanskem obzorju, išče odmev na evropskih tribunah in v medmanjšinskem sodelovanju.

Delegacija tržaške SSk je obiskala severnoameriškega konzula Smolika ter se z njim pogovarjala o političnem položaju v Trstu in njegovi pokrajini. Konzul Smolik je izjavil, da se bo še naprej zanimal za vprašanja, ki so v zvezi s tržaško kulturo in slovensko narodno skupnostjo v Italiji.

SSk odločno zavrača poskuse novih razlastitev na Krasu. SSk ugotavlja, da razlastitve zemlje na področju Padrič so nov in težak poskus krčenja slovenskega ozemlja. Takšno odločno odklonilno stališče bi morale zavzeti vse manjšinske organizacije in zasebniki, kajti izgube zemlje ni mogoče nadomestiti z ničemer.

Uveljavljena kiparka Bogomila Doljak je razstavljala svoja umetniška dela v občinski galeriji v Trstu. Njene umetnine so polne barv in simbolike; razdelimo jih lahko na dve skupini: sohe, ki upodabljajo človeka in motivi iz kraške narave. Obisk razstave je bilo enkratno doživetje, ki je razkrivalo toplino, domačnost in bogastvo, ki se skriva v lesu; lastnosti te, ki so zaživele po kreativni sposobnosti te priznane dekoraterke.

Zborovanje o cerkveni umetnosti so že priredili v Trstu, Gorici, Pordenonu in Vidmu. Številni strokovnjaki iz vse Italije so obravnavali problematiko cerkvene umetnosti, spomeniškega varstva in zgodovine. Pozdrave goriške občine je prinesel odbornik Bratuž, ki je predvsem poudaril srednjeevropsko vlogo gorikega mesta in prostora.

dr. Katica Cukjati

Sporočilo Srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka: Naslov počitniške naloge potrebne za vpis v letu 1986, je tale: **„Dnevnik zunanjih dogodkov med Slovenci v zdomstvu, zamejstvu in doma ter v Argentini in drugod po svetu v zaporednih tridesetih dneh.“** V kronološkem redu bo treba zapisati najvažnejše politične, kulturne, verske in družabne dogodke za tisti določeni čas. Vir le-teh lahko vzamemo iz ustnih sporočil ali pa iz drugih družbenih občil kot so časopisi, obzorniki, radio, televizija in podob.

Slovenci na Koroškem

Vinko Ošlak je imel osrednje predavanje na 17. konferenci esperantistov treh dežel (Avstrije, Jugoslavije in Italije). Glavna misel referata je bila, naj bi na svetu ohranili vse bolj večjezičnost, odpravili pa hegemonijo katerегakoli jezika. Udeležencem je zapel Suški oktet — tudi v esperantu.

OBVESTILA

SOBOTA, 23. novembra:

Sklepna prireditev Slomškove šole ob 18.

V Slomškovem domu ob 20 sprejem novih članov Doma in večerja.

Predbožično srečanje v kuhinji z gospo prof. Jano Dobovškovo ob 14.30 v Slovenski hiši v priredbi ZSMŽ.

V Slovenskem domu v San Martinu prijateljsko srečanje in večerja ob 20.30 uri.

NEDELJA, 24. novembra:

Tombola v Našem domu v San Justo.

Glasbeni večer Mladinskega zbora iz Pristave ob 20. uri.

SOBOTA, 30. novembra:

Predavanje univ. prof. dr. Milana Komarja v okviru SKAS-a in Visokošolskega tečaja ob 16. uri v Slovenski hiši.

XIII. kulturni večer SKA. Koncert na orgle Anice Arnšek v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi ob 20.

NEDELJA, 1. decembra:

V Zavetišču dr. Gregorija Rožmana ob 11.30 sv. maša za rajne odbornike in člane Zavetišča; nato kosilo.

V Hladnikovem domu bo ob 12.30 uri asado ter sprejem novih članov in proslava jubilantov.

V Slovenskem domu v Berazategui ob 18. uri prijateljsko srečanje, zaključek šole in prihod sv. Miklavža.

ČETRTEK, 5. decembra:

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi bo ob 20.30 uri **Miklavžev večer.**

PETEK, 6. decembra:

Seja Konzorcija Svobodne Slovenije ob 20.30 v Slovenski hiši.

SOBOTA, 7. decembra:

V Slomškovem domu prihod sv. Miklavža.

Seja profesorskega zbora Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 9.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Učiteljska seja bo v sredo, 27. novembra ob 19.30 uri v Slovenski hiši.

Čas za prijavo za šolsko kolonijo je do 27. novembra. Prosimo, da otroke čim preje prijavite. Cena koloniji je A 65.-, za otroke članov A 2.- manj. Polovico vsote je treba plačati do 5. decembra, ostalo pa do 20. decembra.

V knjižnici Zedinjene Slovenije imate na razpolago sledeče knjige:

Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945 - I. del**
Dr. Ignacij Lenček: **Rast v resnici in ljubezni**
Joseph Roth: **Radetzkyjeva koračnica**
8. Barker: **Churchill in Eden v vojni**
Ivan Pregelj: **Zgodbe zdravnika Muznika**
J. Galswothy: **Saga o Forsytih,** trilogija
Helen Keller: **Zgodba mojega življenja**
Jože Dular: **Krka pa teče naprej**
Nejc Zaplotnik: **Pot**
Marijan Krišelj: **Zlata naveza**
D. Eden: **Zamenjana nevesta**

ZAVAROVANJA
M. in H. LOBODA
Sarmiento 385, 1. nadstr., pis. 10
Capital T. E. 312-2127
Od 11 do 18.30 ure

V SLOVENSKEM DOMU
V SAN MARTINU
bo
Miklavževanje
in
Zaključna prireditev
šole Dr. Gr. Rožmana
v soboto, 30. novembra
ob 18. uri.
Vsi lepo vabljeni!

v Zavetišču
Dr. Gr. Rožmana
bo v nedeljo, 1. decembra,
ob 11.30 sv. maša za prvega predsednika Jožeta Musarja in za vse umrle odbornike.
Po maši skupno kosilo. (Prinesite pribor s seboj.)

VEČER SLOVENSKE PESMI
V CARAPACHAYU
Poje:
PRISTAVSKI MLADINSKI ZBOR
Dirgira: Anka Savelli Gaserjeva
Sobota, 30. novembra ob 20.
Po koncertu skupna večerja s krofi.

Prispevajte v tiskovni sklad!

ESLOVENIA LIBRE
Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503
Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.
Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1985: Za Argentino A 5.30, pri pošiljanju po pošti A 6,00; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

DOBRA SLOVENSKA KNJIGA
LEPO DARILO ZA MIKLAVŽA
EMONA
Tucumán 1561, 7. nadstr. 46-9440
ponedeljek, sreda, petek
od 11. do 15. ure.

SKA **13. kulturni večer**
ANICA ARNŠEK
koncert na orgle
30. novembra ob 20. uri v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi.

NAŠ DOM SAN JUSTO
V nedeljo, 24. novembra ob 16
Tombola
Z BOGATIMI DOBITKI
Vsi rojaki lepo vabljeni!

Marja Rodziewiczówna (68)

HRAST

(DEWAJTIS)

Z velikimi in hitrimi koraki je šel v smeri poti, po kateri je tistega dne, ko se je končalo sodišče, spremljal Irenko. Margas je tudi sedaj šel z njim kakor vedno, korak za njim sta šla žalost in obup, v hladnem valu reke pa je ležala ona dobra in lepa deklica, ki mu je tedaj s tako vero in radostjo oddajala srce.

Ko bi tedaj obvladal svoj napuh in ponos, bi še sedaj živela srečna in varna: on bi jo branil pred reko in bi rajši sam prej poginil; smehljala bi se mu, zlatila mu življenje in ga dvigala iz vseh skrbi.

Odšel je in Bog ga je kaznoval, in mu je v vsej bednosti pokazal zmagoslavje njegovega napuha...

Kdo ga bo sedaj dvignil, rešil, kdo bo položil roko na kričečo, vpijočo in obupajočo dušo, kdo bo rekel: Mir tebi? Kdo?

Dewajtis je stal na jasi in plakal po tistih lepih poletnih dneh. Odleteli so že od tod cvrkutajoči ptiči, orlova družina se je razpršila po svetu, in jesenski hlad je trgal list za listom z drevja in ga metal po tleh kakor zlate cunje in škrlat.

Marko je padel na mah in suho praprot in prvikrat zastokal od včeraj, da je hrast utihnil v svoji žalosti in ga usmiljeno vprašal:

— Kdo ti je storil krivico, kdo?... Ljudje?... Bratje?... Ne jokaj, ne služiš samo njim in ne delaš samo zanje!... Hudobni bodo zginili, ti pa boš ostal velikan!... —

Jokanje ni ostalo gluho. Kot črv je ležal ta velikan na tleh in trpel.

— Kaj te boli, mladi mož?... So ti vzeli zemljo in dom in tvoje izrvane korenine zaman iščejo opore? Kaj te boli?... —

A glasu ni bilo več iz ust prizadetega, samo stokajoče je odgovarjal:

„Ne vstanem več... ne vstanem! O Bog, usmili se me!“

Drevo je morebiti razumelo to bolečino, kajti prav od vrha je vztrepetalo.

— Bog ima pravico in moč nad tabo! Pravico kot oče, moč kot gospodar! Če se te je On dotaknil, ne boš oživel z lastno voljo! Prosi ga za milost, kakor Ga jaz prosim za pomlad in sonce, a nikdar mi ne završe prošnjega klica! Glej, zdaj umiram, a verujem, da bom zopet vstal od mrtvih! Verujem, verujem!... —

„Bog, Bog, usmili se me!“ je ječal človek.

In vse je za hip utihnilo. Hrast je stal brez giba, mrk in velik, a ubogi junak se je zvijal na tleh brez glasu, brez moči in celo brez tožbe.

V tej mrki tišini se je nagloma zaslišalo od daleč lajanje psa. Potem pa je pritekel Margas brez diha in padel gospodarju pod noge.

Marko je bil gluh za vsak zunanji glas. Pes se je zaletaval vanj, začel ga praskati s šapo po ramenih, lizati ga po rokah, nazadnje se je usedel na tla k glavi ležečega in lajal in cvilil.

Končno je vendarle zbudil nesrečneža, da se je zavedel življenja. Dolgo časa je minulo, odkar je zašel sem; mračilo se je že. Trudoma se je dvignil, drhteč od mraza, mrzlica ga je tresla in glava mu je gorela v vročici.

Ozrl se je in zbiral misli. Ni se zavedal, kje je. Čez nekaj časa šele se mu je vrnila zavest, pogledal je na psa, edinega zvestega tovariša v vsej tej ogromni nesreči.

„Ni je, Margas, ni je!“ je tiho zastokal. „Ničesar več ni zame na svetu! Samo živeti moram, ali kako?“

Pes mu je skočil na prsi in cvilil, kakor bi ga razumel, potem pa je stekel nekaj korakov, ozrl se in ga zopet klical z lajanjem.

Marka je streslo. Zakaj ga kliče? Kam ga hoče peljati? Morebiti je našel kje med grmovjem to, kar je zastonj iskal? — Truplo?...“

Ob tej misli je skočil naprej. Pes je bil vesel, da ga je razumel, zato je stekel živahneje, vedno se ozirajoč in lajajoč v gospodarja.

Ni ga vodil k reki, temveč v globočino hrastovega gozda, med neprehodno goščavo malin, robidja, hmelja, zavaljeno z na pol trhlimi debli, ki jih je tu pred leti podrla burja.

Margas je včasih zgubil sled, vohal je in se vračal, a Marko je stopal in skakal kakor jelen prek jarkov, ne brigajoč se za trnje grmovja, ki mu je paralo obleko in ga zbadalo v roke. Mrak je še bolj otežkočeval njegovo hojo.

Margas je bil grd in zlohoten. Ni se dal nikomur gladiti razen gospodarju, mnogokrat so ga tepli in ga podili. Bil je lačen, kajti Marko ni imel časa, da bi mislil nanj, celo Ragis mu je pripisoval slabe lastnosti in mu nikdar ni nič drugega dal, kakor to, kar je moral. Ta suha živalca rjave, naježene dlake in z divjimi očmi je imela vendar le zelo dober spomin.

Ta pes ni pozabil drobnih dekliških rok, ki se niso dale preplašiti od njegovega grdega videza, da bi ne pogladile njegove dlake, polne osti in suhega pepela. Pomnil je, da mu je v Pošwicah dajala kruha in mleka, a nekoč ga je nasitila celo s pašteto. Margas je vse to zvesto zabeležil v svoji pasji glavi ter je dobro poznal njen vonj; čeprav je blodil v gošči, je vendar lahko sledil nevidno sled in tako pripjeljal gospodarja, kamor je hotel.

Naglo je obstal in v zmagoslavju zalajal, gledajoč v neko luknjo, zakrito na pol z vejami vzpenjajočih se rastlin, bujnih kakor v deviški goščavi.

Marko je padel na tla in začel grebsti z rokami trnovito grmičevje in zazdelo se mu je, da se je tam v globini nekaj oglasilo kakor slabo stokanje.

Bila je to vdrtina v star grajski podzemski rov, črna in globoka. Ljudska domišljija je obdala te skrivnostne prehode s prikaznimi ubitih križarjev, večno željnih žmujdske krvi. Ni znano, kako visok je rov: lahko je vodil na dno v brezno, pripravljeno tako pred stoletji za zasedo zasledovalcem. Stokanje je bilo podobno žalostnemu skovikanju rdečih sov, prebivajočih v teh razvalinah.

Vse to je z bliskovičjo naglico blisnilo skozi Markovo misel, ko je grebel odprtino v rov; zadržalo ga pa ni niti za minuto.

Imel je pri sebi dolg usnjen jermen za pas. Z drhtečimi rokami ga je pritrdil na močne korenine, rastoče naravnost nad odprtino, drugi konec pa je pritrdil okrog rok, prekrižal se in zginil pod zemljo. Padel je na kup grušča, na kamen, poln spolzkega in zgnilega listja. Vse povsod gosta tema, le nad glavo se je komaj svetilo malo neba, ki je risalo obrise psu Margasu, zročemu v prepad; na levo in na desno pa se je raztezal ozek, a visok hodnik.

Stok ali vzdihovanje je prenehalo in zopet ga je zajel obup. Ta glas je bil morebiti samo prevara razrvanih živcev. Strahu ni poznal, toda trenutno navdušenje ga je minulo. Zakaj je šel sem? Pes je lahko zasledoval jazbeca? Kako si je mogel misliti, da more najti v tej goščavi truplo svoje drage? Saj je znorel...

Ko je tako stal in že prijemal za pas, da se dvigne navzgor, mu je v tem hipu odrevenela kri po žilah in pot mu je oblil senca. Nekje tam v gnusni globini se je razlegel isti slabi stok. Margas ob odprtini zgoraj je vedno huje lajal.

Marko se je prijel za zid in napravil nekaj korakov. Zobje so mu zašklepetali...